

Opcat-inspektion av Polismyndigheten, polisregion Syd, arresten Karlskrona den 4 april 2019

Inspektionens genomförande

På uppdrag av JO Cecilia Renfors genomförde biträdande enhetschefen Karl Lorentzon tillsammans med internationella samordnaren Charlotte De Geer Fällman (protokollförare) en oanmäld inspektion av Polismyndigheten, polisregion Syd, arresten Karlskrona.

Inspektionen inleddes med att verksamheten kortfattat presenterades av det inre befälet AA. Därefter förevisades arrestlokalen av de arrestvakter som var i tjänst. Vissa miljöer fotograferades. Inspektionen avslutades med en kortare genomgång där JO:s medarbetare redogjorde för sina iakttagelser. Vid genomgången deltog arrestföreståndaren BB.

Syftet med inspektionen

Inspektionen är en del av JO:s verksamhet för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av frihetsberövade personer, Opcat-verksamheten.

Opcat är den engelska förkortningen av tilläggsprotokollet till FN:s tortyrkonvention (Optional Protocol to the Convention against Torture). Länder som anslutit sig till protokollet har förbundit sig att inrätta ett nationellt besöksorgan som regelbundet besöker platser där personer kan hållas frihetsberövade. I Sverige har JO tilldelats detta uppdrag. Information om JO:s Opcat-verksamhet finns på JO:s webbplats.

Under vintern 2018/19 har det vid flera tillfällen rapporterats i media om att Kriminalvården har brist på bl.a. häktesplatser. Överbeläggningen i vissa häkten har medfört att det förekommit att häktade har blivit kvar i Polismyndighetens arrester. Sådana uppgifter kom fram vid en Opcat-inspektion av arresten Borlänge den 5 och 6 mars 2019 (dnr O 13-2019).

När det gäller beläggningssituationen inom Kriminalvården har chefsJO Elisabeth Rynning den 14 mars 2019 beslutat att utreda frågan, med fokus på de

konsekvenser överbeläggningen får för de frihetsberövade (JO:s dnr O 19-2019).

Syftet med inspektionen av arresten Karlskrona var att i första hand hämta in uppgifter som rör beläggningssituationen i arresten och om det förekommit att häktade placerats där på grund av att det inte funnits plats i Kriminalvårdens häkten.

Arresten Karlskrona inspekterades av Opcat-enheten den 28 augusti 2013 (dnr 4111-2013).

Uttalanden av JO Renfors med anledning av inspektionen
Protokollet innehåller avslutningsvis uttalanden av JO Cecilia Renfors.

lakttagelser vid inspektionen

Organisation

Arresten ligger i polishuset i centrala Karlskrona och har tre celler för gripna och anhållna samt sex tillnyktringsceller. Vid inspektionen var två av tillnyktringscellerna avstängda, eftersom det förvarades material från en nyligen genomförd renovering där.

Arresten Karlskrona är den enda arresten i Blekinge län. En arrest som kan öppnas vid behov finns i Karlshamn. Arresten Karlshamn har fyra celler för gripna och anhållna samt åtta tillnyktringsceller.

Bemanning

Arresten bemannas av arrestvakter anställda av Polismyndigheten. Det förekommer såväl tillsvidare-, visstids- som timanställningar. Arrestvakterna tjänstgör även som assistenter åt det inre befälet. I normalfallet är arresten bemannad med en arrestvakt som sköter tillsyn m.m. och en arrestvakt som assisterar det inre befälet. Vid dörröppningar och när frihetsberövade befinner sig utanför sin cell, assisteras arrestvakten antingen av den arrestvakt som tjänstgör som assistent eller det inre befälet.

Den fysiska miljön

Arrestlokalen är belägen i polishusets markplan i nära anslutning till det inre befälets kontor. De frihetsberövade förs in i arresten från ett anslutande garage till ett inskrivningsutrymme. Där finns bl.a. ett skrivbord och en bänk där den frihetsberövade placeras under inskrivningen.

Arrestcellerna är belägna på ena sidan av en längre korridor som löper från inskrivningsutrymmet. Tillnyktringscellerna ligger närmast inskrivningsutrymmet. Cellerna vetter mot polishusets innergård. Korridoren och inskrivningsutrymmet är kameraövervakade.

Delar av arresten har nyligen renoverats och bl.a. försetts med ett mer ändamålsenligt personalutrymme. Vid inspektionen hade monitorerna till

övervakningskamerorna ännu inte installerats. Renoveringen omfattade inte arrestcellerna.

Celler

De sex tillnyktringscellerna är utrustade med en väggfast brits samt en galonmadrass och en galonkudde. Vidare är de utrustade med en vattenautomat.

De tre celler som är avsedda för gripna och anhållna är utrustade med väggfast inredning bestående av en brits, ett bord och en pall. Den fasta inredningen är enligt uppgift relativt ny. Britsen är försedd med en galonmadrass och en galonkudde. Vidare är cellerna utrustade med en toalett. Tidigare fanns det dörrar in till toalettutrymmena, men de har tagits bort för att undvika självskadande handlingar.

JO:s medarbetare uppfattade cellerna som slitna och smutsiga. Även i de celler som enligt uppgift städats var det en påtaglig stank av urin. Enligt arrestvakterna beror det på att de personer som omhändertags för berusning kissar på golvet i cellerna. I vissa celler luktar det så illa att arrestvakterna enligt egen uppgift måste ta ett djupt andetag innan de går in. I första hand försöker de undvika att placera personer som är gripna eller anhållna i de celler som luktar värst. Enligt arrestvakterna är det väldigt kallt i arrestavdelningen på vintern och det är inte ovanligt att de måste ge de frihetsberövade upp till tre filter för att de ska kunna hålla värmen. De frihetsberövade får inte några sängkläder.

Rastgård

Arresten är utrustad med en mindre rastgård. Den ligger på polishusets innergård och eftersom den vetter mot kontorsutrymmen har den försetts med ett plank. Planket gör att det inte är möjligt att se ut från rastgården. De frihetsberövade erbjuds utomhusvistelse i samband med måltiderna.

Placering av unga i arresten

Enligt företrädare för arresten är det mycket ovanligt att personer som är omhändertagna enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga placeras i arresten i väntan på transport till ett särskilt ungdomshem. Som regel beställer Polismyndigheten en transport av Kriminalvården och den unge tas i förvar först när Kriminalvården har bekräftat när transporten kommer att ske. Den unge tas i förvar i så nära anslutning som möjligt till det att transporten ska äga rum. Det innebär att den unge som regel bara är förvarstagen i någon eller några timmar. Den unge får i sådant fall vänta på en bänk och låses inte in i en arrestcell.

Placering av häktade i arresten

Enligt företrädare för arresten Karlskrona har det inträffat att häktade har placerats i arresten på grund av platsbrist i Kriminalvårdens häkten. Det har varit fråga om kortare placeringar (som mest något dygn). Enligt arrestvakterna undviker de att placera häktade i tillnyktringscellerna. Det är dock inte ovanligt att anhållna placeras i sådana celler, eftersom cellerna för gripna och anhållna inte

räcker till. Ibland är det nödvändigt att placera den anhållne i en tillnyktringscell eftersom en målskamrat är placerad i en av anhållningscellerna. Det sker eftersom det är relativt lyhört i arresten.

Vid inspektionen begärde JO:s medarbetare att Polismyndigheten skulle ta fram uppgifter om hur många häktade personer som varit placerade i arresten Karlskrona under perioden den 1 januari till den 3 april 2019. Av uppgifterna skulle det framgå:

1. hur många häktade personer som har placerats i arresten på grund av att det inte har funnits plats i Kriminalvårdens häkten,
2. hur länge varje person suttit frihetsberövad i arresten som häktad, och
3. till vilket häkte den häktade förts efter det att han eller hon skrivits ut från arresten.

Enligt Polismyndigheten har nio häktade personer varit placerade i arresten under den aktuella perioden. Åtta av de häktade var placerade i arresten mellan 18 och 24 timmar. En häktad var placerad i arresten i 51 timmar. Samtliga häktade transporterades vidare till häktet Karlskrona.

Avslutande genomgång

JO:s medarbetare redogjorde för sina iakttagelser under inspektionen. I samtalet med arrestföreståndaren kom huvudsakligen följande fram.

Renoveringen av arresten blev klar för cirka två veckor sedan. Enligt arrestföreståndaren var det aldrig något tal om att renoveringen även skulle omfatta arrestcellerna. Toalettdörrarna i cellerna för gripna och anhållna togs bort efter att en intagen i häktet Karlskrona hängt sig i en sådan dörr. Toaletterna har saknat dörrar sedan i vart fall 2007.

Avsikten är att samtliga arrestvakter ska genomgå den regionala arrestvakterutbildningen. Kursen erbjuds tre gånger om året. Enligt arrestföreståndaren kommer det att ta tid innan alla arrestvakter har gått utbildningen. Arrestvakterna utbildas lokalt i väntan på att de ska gå den regionala utbildningen.

Vid protokollet

Charlotte De Geer Fällman

Justeras den 2019-05-02

Karl Lorentzon

Uttalanden av JO Cecilia Renfors med anledning av inspektionen

Jag vill med anledning av de iakttagelser som redovisas i protokollet göra följande uttalanden.

Placering av unga i arresten

Vid en Opcat-inspektion av arresten Borlänge i mars i år kunde jag konstatera att flera ungdomar under 2018 och 2019 hade förvarats under flera dygn i arresten i väntan på transport till särskilda ungdomshem. Efter inspektionen uttalade jag att en polisarrest som regel är en olämplig plats för placering av unga personer som i många fall saknar tidigare erfarenhet av sådana miljöer. Om en ung person överhuvudtaget ska placeras i en arrest måste en transport påbörjas så snart som möjligt, dock senast dygnet efter att han eller hon har tagits i förvar (se mitt uttalande i protokollet i dnr O 13-2019). Mot den bakgrunden vill jag framhålla det positiva i att polisen i Karlskrona tillämpar förvarsbestämmelsen på ett sätt som innebär att tiden i arresten inte behöver bli längre än absolut nödvändigt.

Den fysiska miljön i arresten

Vid Opcat-inspektionen av arresten Karlskrona 2013 gjorde JO:s medarbetare iakttagelser av brister i den fysiska miljön. Efter inspektionen uppmanade dåvarande chefsJO Elisabet Fura Polismyndigheten att se över rutinerna dels för att undvika att frihetsberövade sätts in i celler som inte är rengjorda på ett tillfredsställande sätt, dels för att frihetsberövade ska få tillgång till sängkläder (se JO:s protokoll i dnr 4111-2013, s. 6). Mot den bakgrunden är det anmärkningsvärt att det vid en inspektion nästan sex år senare inte har skett någon egentlig förändring. Frihetsberövade placeras fortfarande i celler med bristande hygienisk standard och får inte tillgång till sängkläder.

Jag vill understryka att varje intagen ska bemötas med respekt för sitt människovärde och med förståelse för de särskilda svårigheter som är förenade med frihetsberövandet (1 kap. 4 § häkteslagen). Det innebär bl.a. att frihetsberövade – oavsett skälet till frihetsberövandet – ska placeras i celler som håller en acceptabel hygienisk standard. Cellerna måste vidare ha en godtagbar temperatur även vintertid. En intagen ska som huvudregel förses med sängkläder. (Se 3 kap. 3 § PMFS 2015:7, Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om polisarrester, FAP 102-1.)

Vid inspektionen kom det fram att anhållna placeras i tillnyktringsceller. Cellerna är bara utrustade med en brits och det innebär att de frihetsberövade måste sitta på britsen när de äter. Jag har tidigare med hänvisning till att de frihetsberövade ska bemötas med respekt för sitt människovärde uttalat att Polismyndigheten bör undvika att placera anhållna i den typen av celler (se mitt uttalande efter Opcat-inspektion av arresten Norrköping den 6 mars 2014, dnr 626-2014).

Det ovan redovisade innebär att Polismyndigheten omedelbart måste säkerställa:

1. att de celler som frihetsberövade placeras i är ordentligt rengjorda och håller en acceptabel temperatur,
2. att anhållna inte regelmässigt placeras i tillnyktringsceller, och
3. att intagna förses med sängkläder.

Dessa frågor rör grundläggande rättigheter för de frihetsberövade. Polismyndigheten ska därför **senast den 30 augusti 2019** återkomma med besked om vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas.

I övrigt föranleder protokollet inte några åtgärder eller uttalanden från min sida.

2019-05-03

Cecilia Renfors